

ג. ר. ר. ק. ל. מ. 70/ד

מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ה', שז' באדר תשט"ו -
10.3.55 בשעה 10.10.

מ.י.

ברכתי:

י. גורי - היו"ר
א.מ. גניחובסקי
ש. דיין
ק. לוז
א. ציזלינג

מזמנים:

מר עילם - סגן מנהל משרד העבודה
מר בן-דרור - משרד האוצר

סדר-היום:

תקציב משרד העבודה לשנת 1955/56.

- - - - -

היו"ר א. גורי:

אני פותח את הישיבה.
אבקש מר עילם לענות על השאלות שהוצגו בפניו
בישיבה הקודמת, ואחר כך בעבור לתקציב הפיתוח.

מר עילם:

לשאלתו של חבר הכנסת לוז על סכום של 6,450,000
לחי שהועברו מתקציב הפיתוח לתקציב הרגיל. היה
נסיון לבטא את כל נושאי התעסוקה דרך התקציב הרגיל במקום דרך תקציב
הפיתוח, דברים שאינם בוגעים לתקציב הפיתוח מבחינת ההגדרה המדוייקת
שלו. קרוב לוודאי שבתקציב הכא יעשו צעדים נוטפים בשביל להוציא
אלמנטים שונים המופיעים היום בתקציב הפיתוח ויופיעו בתקציב הרגיל.

בגדר הנסיון הזה נעשה המעטה הראשון, אבל הוא לא
שלם. אני חייב להפנות את תשומת לבכם לעוד דבר: מלבד סכום זה שהועבר,
ושביחד עם הסכום הקודם מהווה 7,850,000 לירות, מופיעים עוד סני
סכומים בתקציב משרד החקלאות בפיתוח: 700,000 לירות למטעי האנפה,
900,000 לקרן הקיימת להכשרת קרקע. סכומים אלה מופיעים עכשיו
בתקציב משרד החקלאות.

אני רוצה לומר עוד פעם הכתיבה הסומית של תקציב
החקלאות חל, לדעתי, שיבוט. הסכום האורגינלי למען הכשרת קרקע באמצעות
הלוואה לקרן הקיימת של מיליון לירות, מופיע עכשיו בתקציב הפיתוח
750,000. ודאי יובא הדבר לפניכם לתיקון חוזר.

שאל קדיש וחברים אחרים מה עושה מה המירוץ בדף
230 בזמן שהתקציב לא מסומן. הביאור לכך הוא בשני חלקים. בטורות
האחרונות של הטבלה יש סכום של 7,850,000. אבל יתר הדברים יונקים
לא מתקציב זה. לדוגמה מה שאמרתי עכשיו, שני הסכומים במשרד החקלאות
שמופיעים בתור הערכת ימי עבודה בתכנית התעסוקה. כל מה שכתוב התעסקות
במים, חשמל, כל הקבוצה פיתוח ובנין, יש בתקציב הפיתוח תיקון. המים,
עבודות ציבוריות, הכשרה מקצועית זה מופיע בתקציב הפיתוח. כמו כן
יש עוד סעיף שכתוב בו עבודות חקלאיות, נשענת פרדסים חדשים - זה גם
כן בתקציב הפיתוח.

יש איזו אי-התאמה בכמה סעיפים. אפשר לבאר אותה בכך
סעריכת שתי הטבלאות נעשתה בזמנים שונים, אבל הענין מיסודו נכון.
ההערכה דרך כל התקציבים וגם פעולות שברגע זה אין להן תקציב, אבל הן

המטכ"ם של פעולות שבתקציב הקודם היתה להן הקדמת אמצעים, זה נותן את הכמות של ימי עבודה.

לטאלה נוספת של חבר הכנסת לוז על הגביה מחשבון הלוואות והכשרה מקצועית.

היו"ר י. גורי: אם התקציב מכיל 9 מיליון ימי עבודה, זה אומר - אם לקחת בממוצע 270 ימי עבודה, זה 35 אלף פועלים.

מר עילם: כדי לספק לאנשים עבודה מלאה לכל ימות השנה, היה נחוץ עוד כ-3-4 מיליון ימי עבודה. כ-4,000 פועלים מכסים מיליון ימי עבודה. היתה שאלה אם נלקח בחשבון מומנט העליה. הוא נלקח בחשבון, אבל אני מפנה את תשומת לבכם לכך שהתקציב, אם הונח על שולחן הכנסת בחודש פברואר, הרי הוא הוכן בנובמבר, ואחר כך היו שינויים לפי ההערכה של העליה שתבוא לארץ, והיא פחות או יותר מתאימה. מדובר עכשיו על כך שממדי העליה יצטרכו לגדול. גידול ממדי העליה על פי הערכה של כ-30 אלף עולים שיבואו אינו מבוטא כאן, ולא רק בתקציב התעסוקה, אלא בשום תקציב. גם ענין ההסקיה. למשל לא מצויה פה הרשת המחברת את כפר ברנך ותנכים, זה ענין של קרוב ל-4 מיליון לירות, מתוך הנחה שלפי ממדי העליה לא יעלה השנה לאזור התנכים. אולם ברגע זה, משחושבים על ממדים אחרים לעליה, מוכרחים יהיו לקחת בחשבון את העלאת המתיישבים מן האניה אל הנקודות של התנכים ואז חייבים להפעיל, זה ענין של 12-15 חודש עד שאפשר יהיה להשתמש במים, ותקציב הפיתוח יצטרך למצוא את המקור לזה.

מה שיכול להטמיע על המערך הזה של התעסוקה והתקציבים למענו לא יספיקו, זו השפעת הבצורת - דבר שבנובמבר או דצמבר לא היה קיים. אין לדעת ברגע זה איזה השפעות תהיינה מן הבצורת לעבודות הקלאיות בקיץ, כלומר פעולות שהן תלויות בגידולי בר, יש מקום להרבה חששות. ייתכן שתהיינה כמה השפעות מכבידות ועלולות לחייב לחמש אחר פתרונות נוספים ומקורות נוספים. אבל המערך הזה בנוי על הערכות כפי שנראו לנו לפני גמר שנת 1954.

גביה לחשבון הלוואות בהכשרה מקצועית היא לפי טעה מצומצמת ויש לכך שתי סיבות: (1) מראשית 1954 העריכו את המועד של הלימוד. עם ראשית הלימוד ב-1951, 1952 ו-1953 היה מספיק לתת ללדים במקצועות יותר יסודיים, הכשרה של 4-6 חודשים על-מנת שאת היתר ישלים בתוך עבודתו במפעל. עכשיו הגענו למסקנה שמוכרחים להאריך את תקופת הלימוד, והגדלנו אותה עד שנה, אולם לא בכל המקצועות. נובעות מכך שתי השפעות: א) שאותו כסף לא יכול להקיף מעגל כה גדול כמו בפעם הקודמת. ב) מועד תחילת החזרת ההלוואות מועתק לתקופה נוספת.

(2) כיון שהגדלנו את התקופה, ראינו שאנחנו נקפח את הפעולה אם ממקור זה בלבד ניתן את ההלוואות, ועשינו הסדר עם "מטען", שהוא יהיה שותף לנו במתן הלוואות, וקבענו כלל שמטען משתתף בתחילה בסכום כסף ראשון, כשליש מן ההטקעה, ומאחר שזה הקיף טכומים של מאות אלפי לירות, הקטנו זאת משליש לרבע, כלומר על לירה שלנו - שלישי לירה מצדו. ההלוואות ניתנות על-ידי מטען לפי רשימות המועברות על-ידי המחלקה להכשרה מקצועית. כספי הגביה הראשוניים הולכים למטען, וגם בשנה הבאה.

מה פשר החשבון הסטטרי בתקציב אגף השיכון. שמתם לב שתקציב אגף השיכון בנוי על אלף לירות באופן סטלי, וכל הוצאה שיטתית באגף השיכון נזקפת על חשבון הפרעל. אגף השיכון טוזיק מחסנים בשני סקטורים, מלבד סחורות בהזמנה ומלבד סחורות שנמסרות ישר לעבודה. המחסנים במצבים אחד בחיפה ואחד בגס-ציונה. המקורות הם רק מקריים. ובכן מה פירוט חשבון סטטרי? אם אנחנו טרוויחים על הסחורה, הענין הנה כזה: בקבעים טוזירים לחוטרי בנין, אז אם אם מחיר של X לירות לטובה ברזל הנה ציבורות לנו עולה הסחורה פחות, כי אין לנו הוצאות התיווך. האוטורים מגיעים אלינו מסקורות ראשוניים. אנחנו נותנים את הסחורות לקבלנים במחיר המקובל בשוק. לפני כמה זמן היה הפרט גדול בין מחיר ראשי ושאר, וכתוצאה מכך נפגם הבנין לא מעט. אבל עכשיו זה שונה, לטרות שניכר עוד

ט.י.

ועלת הכספים
15.3.55
מר עילם

הפרש, לכן מטרנו לקיים את המצב הזה שמנחנו מוסרים את החומר לפי
המחיר הרשמי, ואז נוצר הפרש לטובה. בשיכון עממי בלקח החשבון שמדמ
משלם X לירות הטיפול, ולא העמטנו זאת על תקציב המדינה אלא על חשבון
המשתכן. אבל בשיכון עולים ובשיכון בהתיישבות לא.

מ.מ. גניחו בטקסי: כמה זה מכניס בשנה?

מר בן-דרור: 600,000 לירות.

מ.מ. גניחו בטקסי: כמה זה רווח?

מר עילם:

לא אוכל להגיד, כי אינני יודע.
לא מטעה אם מגיד שברגע זה יש כ-8 מיליון לירות
חומרים. מגף השיכון בעיסקי החומר אינו מודת רק את עמנו, הוא משרת
את מ.ע.פ., וגם אותה לא למען עצמה, כי היא בונה לכל מירדני המטעלה,
באופן שכעת ההסדר הזה עם החומר מקיים כבר זה השניה השניה; הוא מאגף
השיכון מהורה רכז של החומר. הבניה הממשלתית יונקת מן הסקור
הזה, גופים מוניציפליים לא בזקקים לכך. אבל בתי-חולים, בתי-דואר -
כל אלה יונקים מסקור זה.

לשאלתו של חבר הכנסת דיין - מה בין מחלקת
התעסוקה למחלקה לעבודות ציבוריות: המחלקה לעבודות ציבוריות זהו גוף
הנדסי מבצע, הראשי של המטעלה. הוא מבצע את כל הפעילות הממשלתית,
חוץ מתחבורה, בטל, רכבות, שלהם יש יחידות הנדסיות בפרדות. חוץ מזה
עושה מ.ע.פ. עבודות שהן בתחום תקציבו, בנין כבישים, גשרים ועוד.

מחלקת התעסוקה היא זרוע רגולטיבית שאינה מעסיקה
כשלעצמה פרעל אחד ואין לה מנהלי עבודה וכל מיני מידורים. זוהי זרוע
רגולטיבית אשר במצאה פתרון להעסקת פועלים אלה או אחרים תרה תמיד אחר
מעביד. זהו אחד הקשיים של ארגון התעסוקה. אז אם למשל מעמידים לרשות
מטעי המופה מטענים תקציביים, הוא מבצע את העבודה, לפי התקציב הזה.

היו"ר י. גורי: אולי תוכל לומר לנו כמה מתוך 9 מיליון ימי עבודה
הם במעגל בפועל של המחלקה לתעסוקה.

מר עילם:

המחלקה לתעסוקה כשלעצמה יש לה פחות משליש בסליטתה
התקציבית מכל זה. ואם מישהו רוצה לסקור מה כוחו של
גוף זה ורוצה לדבר על 9 מיליון ימי עבודה לצורך תעסוקה, ובעצמו
שולט שלטון מלא רק על שליח מזה, אפשר להגיע למסקנה שאז משהו לא בסדר,
או אין בטחון שמצליחים לארגן זאת בכוח תיאום עם אחרים. משהו מן השאלה
והתשובה שלי יכול לתת ביאור מדוע מוכרח היה משרד העבודה בין היתר
לבקש תוספות לתקציב התעסוקה, זה מתבאר מכאן.

מחלקת הקליטה בתקנה על ידינו להעמיד מתוך העובדים
שלה מספר אנשים לרשותנו, שתי סיבות: א) רצינו אותם כאנשיה בעלי סם;
ב) רצינו להקל, באופן שקבוצה זו של אנשי מחלקת הקליטה מכירים את
העבודה, הם מקבלים את משכורתם מסם, אבל מבחינת ארגון העבודה הם נכנסים
כתוספת על 28 האנשים שלנו.

היו"ר י. גורי:

האם הם מקיימים את המגע עם לשכות העבודה?

מר עילם:

כן. מחלקת התעסוקה מאורגנת בצורה אזורית. מן שיש
לנו איש באזור טרוחק, כמו בגליל - אריה לוי.
באזור בית-שאן ועפולה יש לנו עוד איש אחד. שניהם יושבים בטבריה, אחד
פונה יותר לצפון ואחד לדרום. רצינו להחזיק איש קבוע בעפולה. בחיפה
אנחנו מחזיקים איש אחד הממונה על כל אזור חיפה והגליל המערבי, מלבד
איש בנותף לענייני ערבים. בבאר-שבע ישנו איש אחד הממונה על האזור כולו,
איש באזור ירושלים. היתר מחולקים כפרובינסיים לאזורים מטרופיטים. אמנם
כולם יושבים בתל-אביב, והם מקיימים את המגע עם לשכות העבודה ועם הגורמים
הבאים בחשבון כמעבידים. מבחינה זו אנחנו ערוכים כאילו היה לנו בכל

מזור מיי מקומי, והסדק מיו גדול. מבחנר רוצים להגיע לכך שבמסמך
המיט המזורי לא ישב במרכז תל-אביב, אלא המיט של רחובות, למשל, ישב
ברחובות וכו'. אבל עוד לא הצלחנו לעשות זאת.

שכר יום עבודה בעבודות של ההתיישבות בהקבלה לשכר
הרגיל, מהו השכר בעבודות ציבוריות. השכר בעבודות דחק הוא בתנודות,
מינו קטור לאינדקס באופן פורמלי, אבל הוא מוקדם. בקיץ, כאשר ביטלו
את הסובסידיות בחודש יולי, והיה ברור שהשכר יעלה בהתאם לכך, עשינו
סערך חדש לגבי המוסג של עבודות דחק, וחילקנו אותם לשתי קבוצות. קבוצה
אחת כמו עבודות ניקוז, אטרנו שדינה כדין עבודה חקלאית. השכר הוא
שכר חקלאי לפתנוע עם האינדקס. הקבוצה השניה כוללת הכשרת קרקע באזור
הרי, יעור. עבודות מסעי הארטה חולקי לשתיים. ברגע זה השכר החקלאי
הוא 4,760 ל"י + תנאים סוציאליים, בו בזמן שהשכר החקלאי הרגיל הוא
5 לירות. היו סידורים קודמים בין המרכז החקלאי לקרן הקיימת לגבי
עבודות הייעור של הקרן הקיימת, שהיו בנויים על שכר זה + אינדקס -
15% מהאינדקס. ראינו זאת כדבר חסר טעם. יעצנו להסדרות להסדיר זאת,
וכעת זה מתואם.

ש. דיין: מה הוא השכר בתעסוקה להתיישבות?

מר עילם: בהתיישבות הועמד השכר מה-1.2 על 4.600 לירות
בתור הקצה המכסימלי של עם דות דחק שהופעלו. הכוונה
מפנה היתה להעמיד שכר זה בהתיישבות בתאריך יותר מוקדם. התהליך הזה
של התאמת שכר עם הקרן הקיימת שהיא מעסיק בעל ערך בעבודות להתיישבים,
התאמה עם הסוכנות שמעסיקה לא דרך מרכז התעסוקה, התברר - ומני רוצה
להודות במקרה זה לשמואל דיין שהוא באחת ההזדמנויות הציג שאלה האם
יש פנהג של שכר שופחת להתיישבים, ואמנם אמרתי שכן, כי מאתנו יצאה
ההורטה, אבל בבחן הדבר והתברר לי שהחשבונות היו ערוכים על פי זה.
הדבר תוקן והועמד הפחיר על 4.600 לירות מה-1.2.

ש. דיין: האם להם אין תוספת של מקרים סוציאליים, או אינדקס?

מר עילם: לפי טעה אין, אבל משלמים עבורם את הביטוח הלאומי,
ומשלמים בעדם את התשלומים להבטחה בפני פגיעות
בעבודה. לא הם משלמים זאת, אלא התקציב הזה של יום עבודה משלם לביטוח
לאומי 6% או משהו כזה לפי החוק. אין להם שיטה של תגמולים כמו לפועלים
שכירים או פועלי בנין.

ש. דיין: האם הקרן הקיימת משלמת פחות?

מר עילם: אינני רוצה לוטר הרבה על נושא זה, היא נוהגת קצת
במסטר טנקבע בתחומי עצמה, ורק לפני כמה זמן היה
לי ויכוח אתם בנושא זה; הדבר לא פניה את דעתי, אבל משרד העבודה מינו
יכול לעשות כאן הרבה, הוא יכול רק לסדל, אבל לא לצוות לשנות.

בעבודות טים טובה הוא יום העבודה. אם מדברים כעת
על הרואת מחי השלחין בימיבי עולים למען הגדיל את הקליטה, מדברים
על תוספת של 132 דונם - במוטבים קבוציים במסגרת של 22 מיליון לירות.
17 מיליון לירות עולה חומר + עבודה לציבורות, כ-5 מיליון בתוך 17
זה עבודה של תעשייה, ועוד 5 מיליון כדי להקים תעלות, זה כולל כ-450,000
ימי עבודה.

מבחינת עבודה עם חומרים מני מחזיק בדעה שבניה חדשה
היא יום העבודה הזול ביותר, אם כי יום עבודה בבנין, אם בתרגום אותה
לפועל טעוב במגרש, הבנין זה מתאים ל-30 לירות שכר הפועל והחומר, ברזל,
אבן טחובה, או פלט או נגרות טעשו באיזה מקום, טרצפות. בבנין יש מה-30
לירות הסתעפות גדולה של כמעט על כל יום העבודה בטטה, יש עוד 3/4 יום
עבודה בחוץ, וייתכן שאפילו יום פול יום. בכביט יום עבודה הוא לפעלה
ט-20 לירות, וכביטים במרחבי הארץ בעלי מופי טובה, ראשיים, מזוריים,
תנאי חוזק טובים. יום עבודה הוא בין 16 ל-18 לירות.

ועדת הכספים
10.3.55
טר עילם

ש. דיין: אתה טועה אם אתה רוצה להשוות עבודות כביש והנחת צנורות. אם אתה מניח צנור, הנחת אותו ל-30 מ' אבל אם אתה עושה כביש - אין להשוות.

טר עילם: ברור שיום עבודה של ס'ים, אפילו אם הוא עולה 80 לירות, הוא שווה יותר מיום עבודה של 8 לירות. מכל מקום מסדר העבודה ייתכן שאפשר לבקר אותו. גבייה האחרונות שהיה הפך להיות יותר מדי יוק. אנוחנו רוצים את מרבית המפקט שאנוחנו רוצים להשיג דרך ארגון תעסוקה.

ש. דיין: התכנית של 22 מיליון ימי עבודה...

טר עילם: בשביל להביא יותר שטחי סלחין לרשות המתיישבים או הישובים המתפלגים או הישובים החדשים, שהתקציב של תשס"ו לא לקח אותם בחשבון.

ש. דיין: אז מאיפה תקח את הכסף הזה?

טר עילם: זה עוד רק בגדר תכנית. עוד מינני יודע. בימים האחרונים היתה שיחה על כך, והיו לי שיחות פסליקות עם ד"ר יוספטל, ועם טובי של אשכול וספיר ידונו בזה. אם כי 22 מיליון אין לזה אחיזה בשום תקציב, אבל אותו נושא, מחסני הפלדה של הטוכנות מחלקה בטילוסיים ומסקורות אחרים, זה כמעט 13 מיליון, 9 מיליון טובחים במחסנים שאפשר להסתכס בהם, ולכן אין זו דאגה מיוחדת, וצריך לדאוג לכל יתר המסקורות.

ענין העלאת השכר שהרבה מדובר עליו. מסדר העבודה עשה ממפצים בעזרת האוצר כדי לשלם בחודש זה בעד העבודה של החודש הקודם. אבל יש עוד גורמים: הטוכנות והקרן הקיימת. בחודש דצמבר נעשה מאמץ רציני מצד האוצר לעזור לכל הנוגעים בדבר להתגבר על הבעיה. בקבעו סדרים בין האוצר לבין מסדר העבודה על העמדת הכספים בצורה יותר סזוררת, לא לפזר את כל סלום החודש, ולרכז זאת על פחות ימים. כמו כן העמיד האוצר סכום כסף לרשות הטוכנות כדי שתוכל היא לכסות את הפיגורים שלה, העמידו סכום גדול לרשות הקרן הקיימת וקבעו אתה הסדר שבכל חודש היא תקבל סכום מסויים, ועל-ידי כך מבחינת האמצעים לכאורה יתגברו על הבעיה. היתה הקלה רבה, אבל הטכניקה לא הדביקה בכל המקרים, ולמרות זאת יש טענות מסקנות מסויים, ובאזורי התיישבות מרוחקים התגלו למרות הכל כמה פיגורים.

המוסבים החדשים אינם מצטיינים, מנהל החשבונות לא תמיד מצוי, ויש מכאן כמה מסקנות עגומות. אנוחנו אומרים: שלחנו לכם, והם אומרים שעוד מגיע.

בינתיים עשינו סידורים ושכלולים, בקיצורי דרך. מצד אחד מבקר המדינה שואל שאלות, מצד שני לא קל לעשות ביקורת חשבון דבר של מה בכך. אבל מה שאני אומר עכשיו הוא נכון ובטוח, לגבי השלום חודש פברואר. ינאר היה חודש המעבר של פיגורים שהוצאנו אותם מן הפיגורות השונות שנתקעו בהם. בפברואר שולמו הכספים עד הסוף, בחודש זה טובטח התשלום עד הסוף באופן מסודר לגבי פברואר וגם חצי מרץ. כלומר בימים לב להתקרבות החגים שהם בימים הראשונים של חודש אפריל, ולא תהיה בזה מסום תועלת למישהו אם הוא יקבל כסף בערב החג. אם הסדר הזה לא יתקלקל בפרוצת הזמן - ובני מקורה שלא - הענין יהיה מסודר.

לשאלתו של שר דיין ביחס לבנינים ציבוריים בהתיישבות החדשה. זה היה בתקציב לפני שנתיים 50,000 לירות, על פי השאלה ביקשת את מרכז תנועת המושבים לבאר לי מה יהיה עם הענין שאושר להם, מדוע אינם מתחילים, ואם יש טעם לקחת מהם את הכסף ולהשתמש בו בתחנה אחר.

ש. דיין: מדוע זה נמשך שנתיים?

מ.י.

מר עילם:

שנה אחת התקציב לא נעל. בניר מונח כסף לארבע הלוואות, בשתיים בונים ובשתיים לא בונים. וכל הלוואה שתחילה חשבו אותה ב-10,000 לירות, הגיעה עכשיו ל-12,500. אם אתם מעיינים בתקציב הפיתוח התלת שנתי של השנה הקודמת, עם תיקונים של עכשיו, הבעיה של בנינים ציבוריים באה על טפוח בקנה מידה מאד צנוע דרך התקציב. ומלבד זאת אני מקווה שבהתאמה עם מחלקת ההתיישבות של הסוכנות נצליח להקים כמה אובייקטים אזורים גדולים יותר, אובייקט זיעלה ב-20,000 לירות, שיענה למספר יטובים ולא פתרונות לוקליים.

אני מניח שבשנה הבאה, עם גמר פעולתה של התכנית התלת-שנתית, יעמדו על תלם כל המבנים הציבוריים.

ומכאן גם תשובה לגבי סידור הבניה. בתי-כנסת מסומנים באחוז מסויים מהבנינים הציבוריים, והם נבנים מסלושה מקורות: תקציב אגף הסיכון; כמה מקרים במסותף עם משרד הדתות; וכמה מקרים טרק משרד הדתות מסותף. אלה שנבנים על-ידי משרד הדתות בלבד אינם מכסים את התחום ההתיישבותי, אלא רק את התחום העירוני והפרברי.

א.מ. גניחובסקי: ובכן מה צריך לעשות?

מר עילם:

אינני יודע. משרד העבודה איננו יכול לעזור, כי הוא לא יכול להפריד. בנינים ציבוריים אינם רק בתי-כנסת, ובאמת יש תביעה מצד התושבים לבתי-כנסת. אבל אינני רואה אפשרות של אגף הסיכון להקים את כל בתי-הכנסת הדרושים בהתיישבות. אני יכול להמציא רשימה של כמה בתי-כנסת שנבנו וטעומדים להיבנות.

לשאלתו של מר בז'רנו: האם ניתן לשלב את תקציב התעסוקה בתעטיה לצרכי יצוא מחומרים חקלאיים, ולענות בכך על ההפרטים בין המחיר שהמגדלים מבקשים ובין הקלקולציה שאפשר לעשות כדי שיוכלו לשווק. אני סבור שלא ניתן לקשר בין זה לזה, כי אז זה לא יסיב טום מטרחה. ההפרט הוא לא גדול, ואם נטלב אותם יחד זו לא מהיה תעטיה.

ועוד שאלה על הסדרים בשלכות העבודה שאינם משיעיים רצון, ומה המחטבה לגבי הארגון לעתיד. אינני מוכן להגיד טום דבר שהוא בתחום נכואה. זהו נושא לטיפול במומנט אחר, אם הסדרים משיעיים רצון או לא. זה שונה לפי התנאים של לשכות העבודה, לפי מצבם של הפונים ללשכות, לפי האזורים שבהם הן קיימות, ולפי כוח אדם שלא מן הטורה הראשונה. יש וגם לשכה מסויימת אינה עומדת על הגובה הדרוש, וכמובן סצריך לתקן זאת.

היתה עוד שאלה האם זה נכון שהלשכות מרכזות סכר ומשלמות, טזה דבר רצוי. נכון שהן משלמות סכר ונכון טזה רצוי. כלומר במסורת של לשכה היה שהלשכות היו מרכזות סכר ממקורות טונים ומשלמות. בשנתיים האחרונות הוציאו מרשימת ריכוז הסכר גורמי עבודה רציניים, מעץ לא משלמת יותר דרך הלשכה אלא בעצמה, מטעי האומה אותו דבר, חקיל, יכין, יצור ופיתוח, כל אלו הן יחידות עבודה מאורגנות מכל הבחיבות ומשלמות סכר בעצמן. הסכר שמטלם דרך הלשכה הוא בעיקרו סכר של משרד העבודה, והלשכות עוסקות בעיקר בטכר של עבודה מקובצת.

דו"ח על פעולות המטוח הלאומי יפוטסם בלי טפק. אבל הוא יפרטם בוודאי דו"ח מה שהוא ממציא למועצה שלו אחרי שנה, פירוטו חודשיים אחרי טום שנה. ביוני בוודאי יהיה דו"ח טופי.

האם חושבים להגדיל מיכסת הגמלאות למבוטחים המגיעים לזכות של פנסיה. איני סבור שהשאלה הזאת היא אקטואלית. הביטוח הלאומי עוד טרם מלאה לו שנה. הפנסיה לעת זיקנה, יש להמתין עוד שנתיים עד שהזכאים לה יוכלו לקבלה. לדון בזה היום זה דבר חסר אחיזה. לא אגיד שהגמלאות מספיקות לגמרי למחיתו של אדם, הן בנויות על גיזור מסויים בצירוף לאינדוס. חוץ מזה בטלב הנוכחי לא נראה לי כדבר רצוי לעודד פרישה מוקדמת מעבודה. מכל מקום אין זה דבר בווער, והתוצאה יכולה להיות להגדיל את המס, ונצטרך להתעסק בסינוי המיכסה של המס גם בלאו הכי, ואין להיכנס לזה אלא על יסוד יסוד נסיון בדוק.

לשאלתו של חבר הכנסת רובין האם אין להגדיל את הגמלאות לנפגעי עבודה - הענין קשור בתחוקה, ובגבולות החוק יש עכשיו שיפול על הגדלת התשלום לנפגעי עבודה מבלי לשנות את האחוזים שחלים על כל משלוח יד כתשלום לביטוח נפגעי עבודה. זה מתנועע בין 0.5% עד 3%. אבל אי אפשר יהיה להגדיל זאת מבלי להגדיל את המקורות.

מה חלקם של הערבים בסידורי עבודה. העבודות המיוחדות בערכות ביטובים ערביים מתוך אותה גישה, מתוך אותו קנה מידה כמו ביטובים יהודיים, ומכוונים לאלה שחייבים להתקיים על עבודה, והטכר משתלם כמו לגבי פועלים יהודיים. בתקציב החדש אנחנו הכלטנו זאת כשורה מיוחדת.

מדוע מקציבים ללשכות ערביות 100%, וללשכות עבריות 70% הלשכות היהודיות שמסונפות למרכזים הן לשכות של ארגוני הפועלים, וארגוני הפועלים מעלים מתוכם את האחוזים - 30%. הלשכות שמשרתות את היטובים הערביים, אין להן אורגניזציה של פועלים ערביים שממנה ניקח השתתפות, נשיל על הנזקקים ללשכה. ראינו זאת כדבר פגום, ואני רוצה להגיד שהלשכות הערביות מתנהלות בצורה יפה מאד. הבא בטגע אתם מופתע מהכוסר הארגוני שמגלים האנשים שמהווים את צוות העובדים.

חנן רובין התקשה להבין בכיאר התקציב שעבודות דחק שונות כתוב לפעמים 4.5 לירות, 5.5, אם זה מלוא ההוצאה על יום עבודה. כבר ביארתי קודם, יש ויום עבודה הוא כולו על-ידי מטרד העבודה, ואפילו מוסיפים על זה את הזכויות הסוציאליות. הגוף המבצע מתחייב על זכויות סוציאליות, ויש והוא מחייב חלק מהטכר, הכל לפי המקרה והזמן. ונוסף לזה מצטרפות הוצאות הסעה. ההסעה הזאת אוכלת בתקציב מאות אלפי לירות. הממוצע הזה הוא הממוצע של התקציב אבל לא של האיש. האיש בא על סיפוקו לפי סוג העבודה שהוא עושה.

לשאלתו של חזני מדוע ההוצאה ליום עבודה בקבר הרצל ו"יד וייצמן" היא כה גבוהה. הסכומים הנועדים לסתי המטרות, בעיקר ל"יד וייצמן", בהתחלה היו לעבודות שהן בגבול של עבודות גינון וטיפול, סיום עבודה איננו כה גבוה. אבל בהמשך הזמן עזבו את הצד הזה, וזה מתקשר למבנים ולכל מיני אובייקטים, ולכן ההוצאה היא גדולה.

שיפוח מלאכת בית בכפרים. בלי להיתפס לאופטימיזם בטרם זמנו, ייתכן שאנחנו בעבודה שהתחלנו עלינו על שביל טיהור חטוב לא רק למתייטבים בתור עבודה מסייעת, אלא ייתכן שזה עלול ליהפך לאלמנט בעל ערך בכלכלת הארץ - אם הענין יתפתח. יש לנו בשביל זה אדם בעל חושים מצויינים לענין זה, רות דיין, והיא מטפלת בכך. בכפרים של עולים מארצות מזרח אפשר לשפח זאת. הם הביאו אתם ידע של מלאכת בית בעלת רמה, שטיחים ועוד, גייסנו עכשיו קבוצת מדריכים כדי לטפר קצת את הטעם, לעשות אותו למקובל. זוהי עבודה שהתפתחה במסך דורות אצל אנשים שישבו במערות. הקימונו חברה, "מסכית" אשר תדאג לריכוז הצמר, הגוללים. יש לנו לסם כך קשרים עם חוץ-לארץ, עם אנשים שבאו מיפן, מפיליפינים. אנחנו בהדרגה מתכוונים לכסות כל ישוב כפרי, ובמקצת גם ביטובים הלא התייטבותיים, כמו בית-שאן, באר-טבע. כעת עובדים בכפרים כדי לצייד את כל הספינות היהודיות החדשות, מבחינת שטיחים, מלאכת מחשבת, וגם בשביל משלוח לחוץ-לארץ. ישנו איש מהפיליפינים, יהודי ממוצא בגוד, שהסקיע 20 מיליון דולר למפעל שמעסיק 35 אלף נשים בריקום. הסחורה בשלחת לארצות-הברית וחלק לסווייץ. אלה הם מקצועות שפעם היו להם אחיזה בקרב סביבה מסויימת. ישנה התחלת מאד רצינית בשטח זה, וייתכן שנצליח להתקדם.

לגבי השאלה על סטיפנדיות - האם זה מספיק. ברור לנו שזה מעט. הסטיפנדיות שלנו מכוונות רק לבני נוער. ברור שאין אנחנו יכולים לתת סטיפנדיות ללימוד מקצוע כמו מטרד החקלאות. אנחנו גייסנו מקור ציבורי אחר, את "מטען", שמסתתף אתנו לגבי המגוברים. איננו מטער שיש עוד מקור.

מ.י.

על היתרי עבודה כשבת - אני יכול להגיד שהיתרי
ניתנים על-ידי ועדת שלושה חל שרים, ובתוכם מר הזתות.

עוד שאלה נשאלה על מסקל התמלכות לבתי-ספר
מקצועיים. התמיכה שלנו לכל תלמיד אינה עולה על 20 לירות לטנה. זהו
סכום קטן. איני טבור שיש הכרח להעמיד סכומים גדולים. עוד איזה
לירות היה זה לסביעת רצונם של הגופים המקיימים את בתי-הספר, אבל
אין זה דבר שבהכרח. מלבד כמה רשויות מקומיות שמקיימות בתי-ספר,
יש עוד כמה גורמים ציבוריים שבהנים ממקורות חוץ כמו "אורט" בקנה
מידה גדול, "הדסה", "ויצו" ו"עמל". אין ספק שלו היינו יכולים
להיכנס בתמיכות גדולות באופן מכריע יותר, לא עוד חסס או עטר לירות,
והיו מנמיכים את טכר הלמוד - היה זה מקל על הבעיה, ואולי היה זה
מרחיב את המסגרת. אבל אז צריך לחשוב לא על עוד כמה עטרות אלפי
לירות, אלא על סכומים גדולים הרבה יותר, שאנחנו איננו יכולים
לחשוב עליהם, מכל מקום בתי-הספר המקצועיים כפי שהם קיימים, נתמלאו
כמעט, ובשטח זה העניין נמצא בקו מניה פחות או יותר את הדעת.

ד"ר פרדף טאל מספר טאלות מאד רציניות, שהתשובות
עליהן ידועות בחלקן. הוא שאל מה מסקל מטבע חוץ כבנין, מה חלקו של
מטבע חוץ. הרבה דובר בנושא זה ואיני רוצה להילכס לזה טוב. מכל מקום
תנועת הבנין כפי שהיא מתקיימת, בין הפרטית ובין זו הנועדת לעליה
ולהתיישבות, מוצאת את סיפוקה בחומרי בנין מן החוץ, באמצעות כספי
השילומים, פרש לעצמם. אשר לעצמם - אני מקווה שלמרות ריבוי הבניה
בהתיישבות ולצרכי עליה, אולי נצליח להקטין את כמות העץ המובאת
מחוץ לארץ. אגף הטיכון עבר עכשיו לאיזה הסדר מהפכני לקטר לניצול
העצים, ואנחנו מכנזסים עכשיו בכל הבנינים שאנחנו כונים חלונות
מברזל, לכל הדעות הם טובים יותר מחלונות של עץ, מבחינה קובסטרוקטי-
בית. המחיר הוא גם כן טוב, ומאחר שאנחנו יכולים להביא כמויות גדולות
של ברזל מהשילומים - אז המחיר הוא שונה, אורך החיים של החלון מובטח
ליתר זמן. יכולנו לעשות זאת גם יותר זול, אילו היינו מביאים את
הפרופיל המוכן מגרמניה במקום הפח. אבל לא רצינו לקפח את עצמנו
בעבודה. אנחנו מביאים את החומר הגולמי, וכאן יוצרים את הפרופיל.
אנחנו עושים עכשיו את המסקופים מברזל, והחלון עצמו מעץ. גם את
התריסים בהתיישבות אנחנו עושים מברזל, התריס הוא סגור עם פטי אוריה.
אם מישהו מכס יזדמן באיזה בית על הקסטל בירושלים יראה שהכל עשוי
על שהרת תוצרת הארץ כמעט: הבית בנוי מאבן, המסקופים מפלדה, חלונות
מפלדה, תקרת ספן, המשולשים של הגג עשויים בטון. מקמצים בזה את העץ,
והחשבון הסופי הוא יוגר נוח גם במטבע חוץ. אורך הימים הוא מובטח.
אנחנו רוצים לעשות כעת גם כמה שכלולים לגבי רעפים, שכיום אינם
מצטיינים בטיב מעולה כי עושים אותם ביד. במגזל גד אנחנו מתפורנים
לעשות תעשייה מאד רצינית, אדנים למסילות ברזל. בעוד חצי שנה יתחילו
ודאי לעשות רעפי צמנט חזקים בגודל כפול, ואז בבית כמעט ולא יהיה עץ.

היוור י. גורי: אבל המסגרת של הגג מוכרחה להיות מעץ.

מר עילם: זה יהיה מבטון. ביובל גד יטנו ענף לצינורות, טכבר
כיום עובדים בו 200 פועלים. אם נפעיל את הענף הנוסף
של רעפים כפולים בגודל ובחוזק, אז יהיה לנו מפעל של 250 - 300 פועלים.

מה היא הפונקציה הכלכלית של הטיכון. על זה אפשר
להרחיב את הדיבור, אבל אין ענין להיכנס לזה.

שיטת התיאום בין מטרד הפנים ומטרד העבודה לגבי
רשויות מקומיות. ברור שתקציב פיתוח עומד לרשות מטרד הפנים, מטרד
העבודה לא נתון יותר בעסק זה. קיימת ועדה מתאמת שמנהלת את סלוטת
המטרדים - פנים, אוצר ועבודה - אשר קובעת בסופו של דבר את הכל.
יש קצת פחת במעגלי התעסוקה. טבעי שבתוך מטרד הפנים הטיקול בין
הפיתוח האינטגרלי לבין ההסתעפות של תעסוקה הוא יותר דגש לענין גופו
ופחות דאגה לתעסוקה, באופן שהתעסוקה היא רק כגורם מוספע, אבל אינו
נלקח בחשבון כאלמנט יסודי. שיטת העבודה של מטרד הפנים, ההיזקקות
לממונים על המחוזות והפרוצדורה, משהים את הענין, באופן שלא ניתן
ליהנות מהתעסוקה שלהם באותה מידה שזה היה בידי מטרד העבודה.

השאלה ששאל חבר הכנסת בז'רנו באחרונה על מטקל
הבנין בכלל, מטקל השיכון בתוך כלל הבנין, הבנין של השיכון בתוך
תקציב המדינה - זהו דבר שצריך להכין אותו בצורה יותר יסודית, ואין
זה בגדר של תשובה בעל-פה.

היו עוד שתי שאלות לגבי המכון למריון עבודה.
משום מה לא זכה המכון לאהדה מספקת מצד משרד העבודה. היתה עוד שאלה:
האם אין לכסות את תקציב המכון בהיקף נרחב יותר מתשלום של שירותים
מעובדים. בעצם זה צודק, והשאלה השניה מטבה לראשונה. האוצר מחזיק
בדעה שתקציב המדינה למכון צריך להיות מכוון רק בשביל עידוד כניסת
המכון לפעולות. איני יכול לומר שאילו היו הולכים בקו זה, היה ניתן
למכון להתפתח.

היו"ר י. גורי:

אנחנו עוברים לתקציב הפיתוח.
תקציב הפיתוח הוא 18,500,000 לירות. שיכון
עולים - 10,900,000. זה מתחלק לשני חלקים: תקציב תלת-שנתי מס' 1
ותקציב תלת-שנתי מס' 2. תקציב תלת-שנתי מס' 1 הוא: מימון הוצאות
לבניה ישירה על-ידי אגף השיכון של 6,500 דירות לפי 2,900 לירות
בממוצע - 3,900,000 לירות.

מימון הלוואות לבניה על-ידי חברות שיכון של
4,500 דירות לפי 1,600 לירות בממוצע - 2,000,000 לירות. (סלב ב')

מימון של הקמת מוסדות ציבור בשיכונים עולים בסך
2,175,000 ל"י (סלב ב') - 700,000 לירות.

מימון הלוואות מקרנות המיועדות לעזור לעולים
ברכישת דירות, 1,500,000 לירות (סלב ב') - 500,000 לירות.

ביצוע עבודות פיתוח במסגרת התקציב הרגיל -
530,000 לירות (סלב ב') - 200,000 לירות.

תקציב תלת-שנתי מס' 2:

מימון בניית 3,000 דירות על-ידי אגף השיכון
לפי 3,300 לירות בממוצע - 9,900,000 דהרונץ (סלב א') - 1,800,000 ל"י.

מימון הלוואות לחברות שיכון לבניית 1,500 דירות
לפי 2,000 לירות - 3,000,000 לירות (סלב א') - 500,000 לירות.

מימון להקמת מוסדות ציבור - סך 1,500,000 ל"י
(סלב א') - 500,000 לירות.

מימון הוצאות פיתוח מקומי של אזורים בניה -
312,700 ל"י (סלב א') 112,000 ל"י.

ביצוע עבודות פיתוח במסגרת התקציב הרגיל -
287,300 לירות.

סיפורים בשיכונים עולים שנבנו בטנים 1950/53
באמצעות חברת "עמידרה" - השקעה במניות בסך 1,250,000 ל"י (תשלום
ראשון) - 700,000 ל"י.

שיכון עממי: 5,000,000 ל"י.
יתרת ההלוואות להשלמת סלב א' של 6,300 דירות -
1,870,000 לירות.

החלק השני של ההלוואות למימון סלב ב' לבניית
6,700 דירות לפי 2,000 לירות - 2,000,000 ל"י.

שיכון ציבורי לגופים שונים - 1,000,000 ל"י.

מ.י.

ועדת הכספים
10.3.55
היו"ר י. גורי

הוצאות פיתוח מוקדמות והלוואות לזמן קצר
למשתכני הסיכון העממי - 130,000 לירות.

מעלי סיכון: 2,600,000 ל"י.
סיכון צבא הקבע - מימון הלוואות על חשבון יתרת
ההתחייבויות בסך 1,720,000 ל"י במסגרת שלב ב' - 900,000 ל"י.

סיכון נכיה - 260,000 ל"י.

סיכון מולחים על חשבון תכנית בסך 1,700,000
ל"י (שלב ב') - 250,000 ל"י.

סיכון באזורי פיתוח מיוחדים (כולל נצרת).

מימון הלוואות לבניית 300 דירות לפי 6,000
ל"י - 440,000 ל"י.

פיתוח מוקדם להקמת בניינים למוסדות ציבור על
חשבון תכנית בסך 500 000 ל"י - 200,000 ל"י.

סיכון עובדי המדינה:
מימון בניה לעובדי מדינה על חשבון תכנית
בסך 700,000 ל"י (שלב ב') - 175,000 ל"י.

הלוואות מטלימות לסיכון עובדי מדינה -
100,000 ל"י.

סיכון סוטרים וטוהרים על חשבון תכנית בסך
750,000 ל"י - 175,000 ל"י.

סיכון לערבים בכפרים - תכנית כוללת בסך
300,000 ל"י (שלב א') - 100,000 ל"י.

אחר כך יש דברי הסבר לכל אלה, ולאחרונה -
תקציב עבודות ציבוריות - 7,000,000 ל"י.

הסקעה בפיתוח רשת הכבישים הארצית - 3,135,000
כבישים וגטרים ראשיים חדשים - 1,865,000 ל"י. כבישי מסתובב אזוריים
- 360,000 ל"י. כבישים עוקפים וטינוזיים ברשת הקיימת - 165,000 ל"י.
שיפורים יסודיים בכבישים עורקיים - 80,000 ל"י. כבישים טובים -
170,000 ל"י. גטרים - 330,000 ל"י. תכנון וטובות - 165,000 ל"י.
השלמת כבישי גישה אטר סלילתם לא נסתיימה בטבת 1953/54 - ; כבישי
גישה לתחנות רכבת; השקעות בפיתוח כבישים אזוריים וכבישי גישה
להתיישבות החדשה - 2,865,000 ל"י; כבישי פיתוח לחקלאות - 925,000;
כבישי גישה לישובים - 1,790,000 ל"י. גטרים באזורים חקלאיים -
150,000 ל"י; הוצאות כלליות בקטר לביצוע עבודות סלילת כבישים -
השתתפות בתקציב הרגיל (תכנון ופיקוח) - 1,000,000 ל"י.

מר עילם:
הייתי רוצה לתת לכם הסבר, כי אולי המספרים
האלה אינם מסקפים דיים. אקח סיכון עוליים.
בשנה שעברה היה הסכום 20,150,000 ל"י, והשנה - 18,500,000. הסכום
הוא קטן יותר, בו בזמן שהתכנית התלת-שנתית הקודמת פועלת עדיין
בתקציב של שנה זו, ויש פה תוספת לתקציב התלת-שנתי ולמרות זאת
ישנה הפחתה. הסכום החסר פה יימצא בתקציב ההתיישבות. כתוב 8 מיליון
לירות לעליות חדשות, והמצב האורגינלי היה רק 6 מיליון. אנחנו
ראינו צורך להגדיל את הסכום ל-8 מיליון למען האלמנטים ההתיישבו-
תיים. ובהתאמה עם האוצר ומחלקת ההתיישבות ראינו אפשרות להפחית
פה כמעט 2 מיליון כדי לחזק שם את האלמנט, כי הדאגה היא גם לעוד
צודים אחרים מחוץ לבית.

התלת-סנתי ב' שמסומן פה ב-9,900,000 ל"י.
 לפוזיציות שהן דומני אובייקט של סביב ל-13 מיליון לירות - כיצד
 ניתן לעשות זאת בסכום זה? לא אגיד שזה לא דחוק. בדיון על
 התקציב הקודם הסברתי שאנחנו לוקחים בהסאלה דיספוזיציה ל-3,000
 יחידות לצורך העליה החדשה. הדיון בתקציב היה בחודש אוגוסט וביוני,
 והעליה היתה כבר עובדה. וכדי להימנע מכך שהעליה תבוא למחנות או
 למצבים כמו העליה שקדמה לה, אמרנו שהיא חייבת לבוא לבתים, וזה
 איפשר את ההפניה מן האניה לכפר, מפעל שפעל מאד יפה. אמרנו שנעשה
 זאת גם עכשיו, אמנם נהיה משהים קצת את תהליך היסול המעברות. אינני
 יודע את הנחתי את דעת המקטים על מעטה זה. חלקו חברים שאמנם המעטה
 הוא יפה מאד, אבל האם יש טעם לקחת מן הקטיגוריה הזאת של היסול
 מעברות ולתת תשובה לקטיגוריות חדשות. התאריך של היסול המעברות
 אינו דבר שבתאריך, זהו דבר סכמתי.

מדובר על 4,500 יחידות בסכימה התלת-סנתית מס' 2.
 מדובר על 1,500 יחידות אחרות, כי ה-3,000 חוזרים בדרך זו. בלי
 סאכניס אתכם למספרים, ניתן לעשות את הדבר למרות מיעוט הסכום. מובן
 שזה מעמיס על השנה הבאה את העול הנותר, ויכול להיות שהשנה הבאה
 בטוח הסיכון תהיה פחות נוחה מבחינת דיספוזיציות כספיות
 מזו של עכשיו. מטתי סיבות: א) היתרות שהקטנו את הסכום של השנה הזו
 והעדפנו פעולות אחרות; ב) הבעיה של ריבוי העליה. כל הריטא של הסעיף
 ההתייטבותי, הבנין בהתייטבות שיט לו רק טור אחד - 1955/56, אין לו
 טור 1954. זה התלת-סנתי הנוסף, וההמטך שיט לו טור של 1955/56
 ו-1954/55 הוא התלת-סנתי הישן.

כל מה שכתוב בסעיף 03, הלוואות להרחבה ושיפור
 בהתייטבות החדשה הוא התלת-סנתי לשנה הקודמת.

ק. לוז: האם זה מהתקציב התלת-סנתי הקודם?

מר עילם: אוסיף עוד ביאור. אם תעיין במספרים תמצא אי
 התאמה של כמה מיליוני לירות בהתייטבות תלת-סנתי
 א' ובסיכון עולים תלת-סנתי א'. במקרה הראשון תקציב ההתייטבות התלת-
 סנתי א' היה כמעט 22 מיליון, והוא כעת 24.5 מיליון, כי התברר שיטנם
 כמה דברים שאינם מתאימים למציאות מבחינת מחירים. והתלת-סנתי א' של
 הסיכון גם הוא מכיל כמה תוספות, וזה עכשיו תלת-סנתי מתוקן באופן
 יסודי. אבל כידוע, ככל שאתה מקל לעצמך בעת, הקוסי הוא בטנה הבאה.
 אבל העניינים האלה מבטאים הפעם בצורה מדויקת יותר את החיטובים
 והסכומים.

ברצוני להוסיף עוד פסוק לבעיית הסיכון. אני
 מסער שוועדת הכספים תתבקש להכניס שינויים בסעיף של עבודות ציבוריות,
 שמסתכם ב-7 מיליון לירות. אבל חצי מהסכום הזה, ולמעלה מחצי, מוצא
 על כבישים התייטבותיים או פיתוח אזוריים התייטבותיים, או כבישי
 גישה. אם יתוקן הסכום ויועמד על 5 מיליון, 2 המיליונים האחרים
 יועברו לצרכי סיכון. הרעיון האורגינלי היה לקחת 2 מיליון אלה ולאזן
 את ענין היסול המעברות, שוועדת מטנה של ועדת הכספים שטרחה בחיטובים
 ובמספרים ראתה שהמספר 11 אלף אינו מכסה את מספר יוטבי המעברות
 מצריכים לעבור לסיכון.

היו"ר י. גורי: אבל הורידו 1,500 יחידות בטנה שעברה לצרכי
 מימון של סיכון העולים החדשים.

מר עילם: הורידו 3,000, ועכשיו מחזירים אותם, ואנחנו
 נמצאים מחדש בתוך 11 אלף. אבל מספר זה אינו
 מכסה את המספר הנכון, כי יש ריבוי, ויש גם חדירה לתוך המקומות
 האלה. לכן צריך את הנתון הזה לתקן, והאומר לחסל את המעברות על-ידי
 כך - הוא שועה במספר. אם נרצה להביא את המספר עד הסוף, זה לא יספיק,
 והחשבון הנוכחי מבקש תיקון של עוד 2,000 נקודות, בסיים לב לזה שאנחנו
 לא מחסלים היום. כיון שהחיסול ימשך במסך שנה זו ובמסך השנה הבאה,
 נחוצים לנו עוד 2,000. הרעיון הראשון היה לקחת 2 מיליון לירות אלה
 וליצור תלת-סנתי חדש, במובן פרוגרמה של פיתוח לתקופה של שנה וחצי.

שכללנו את הרעיון על-ידי כך שנוסיף כאן רק 1,000 לצרכי החיסול, ואלף נוסף לקליטת החדשה של העליה. אינני אומר בזה שאיננו מגלים את הגל של העליה כפי שהוא יבטא את עצמו, אבל עוד אלף יחידות בהתיישבות ועליה על הקרקע זה כנראה האופטימום שאפשר להעלות בסנה זו נוסף ל-1,400. לזה עוד יחסר האלמנט ההתיישבותי, בסביל אותם האלף, יחסר בזה גם צרכי תעסוקה. זה נכנס כבר לסיקול של דאגה לגבי קליטת נוספת. מתוך שטקלנו זאת ראינו שיותר לעצור אי אלו עבודות כבישים בסנה זו ולהעבירם לסנה הבאה, על-מנת לענות היום לטאלה הבודעת של קליטת העליה.

היו"ר י. גורי: באיזה חלקים של הפרוגרמה?

מר עילם: נגיש רשימה מדוייקת. מתוך 2 מיליון שאנחנו רוצים להפחית, הכוונה להפחית מהאפקטים 1,600,000. רשימת כבישים שלא תיעשה, שהיא היום בנויה על 6 מיליון, יהיה רק 4.4 מיליון. אם זה יהיה כך, הרי יסתמן איזה גרעון תקציבי של 400,000 לירות בתקציב הרגיל. 1,600,000 זה הגבול שיכולנו להעריך שיותר לקחת מכבישים. למעלה מזה אנחנו רואים פגיעה בענינים האינטגרליים. 1,600,000 שאנחנו מתכוונים לקחת מכבישים, מזה רק 300 אלף יופחתו מכבישים חקלאיים. 1.5 מיליון יופחתו מכבישים שהחקלאות היא ניטרלית ביחס אליהם. עיקר העול יוטל על האלמנטים הלא-התיישבותיים. ו-300 אלף לירות יופחתו קרוב לורדאי: 100 אלף לירות מכבישי גישה; 100 אלף מסיפורים והשלמות, ו-100 אלף יורדוי מאזור לכיס. היתר - על-ידי מחיקה של קבוצה מסויימת של כבישים - נצרת, צפת וכו'.

הערכת מסרד העבודה לגבי המעסה הזו היא שבדרך זו באים על סיפוקם כל נוסאי הטיהון, ואם לקחת בחשבון את הצד ההתיישבותי, מן העיר אל הכפרים, לקיבוצים ומעט למוטבים, מהאניה לכפר והסיפורים וההשלמות, זוהי עבודה לא קלה.

לטם אוריינטציה אני רוצה להגיד שבמידה שמוצאים כתוב לקיבוצים 800 יחידות בתלת-שנתי החדש, בהתיישבות החדש, נוסף למה שהיה בתקציב התלת-שנתי הקיים - יש להכין זאת כ-1,100, עם הטיהו-יים שהכנסנו בתלת-שנתי הראשון מ-21,750,000 ל-24.5 מיליון, יש גם יזרובה שמצטרפת לכאן. באופן שהצד הזה בא על סיפוקו מתוך סיקולים עם המרכז החקלאי, הבקשה שהרצפליד הגיס היתה ל-1,200, ואנחנו אומרים 1,100 תכנית נוספת. אני חושב שהסנה ייגמר כל הביצוע של התלת-שנתי, כלומר שכל תלת-שנתי א' ייגמר בשנת 1955, במועד תקציב ב' או מבחינת הביצוע יאופטר לאביב הסנה הבאה לקיים את כל תלת-שנתי ב', מבחינת תקציבית תהיה התעסקות אחרת. אני מפנה תשומת לבכם לכך שבגלל שתי סיפורי זה יאופטר: א) כניסה יותר מסודרת לתוך המעגל של הביצוע, הכלים ערוכים השנה בצורה יותר טובה מזו של השנה שעברה. ב) בשנה שעברה התקציב אושר באוגוסט, וטבעי הדבר שלא תיכף למחרת הוא מתחיל לפעול. השנה יאשר התקציב במועד מוקדם. מבחינת סידורית תהיה אפשרות לדיספוזיציה מוקדמת, רווח של הצי שנה, והיא הפוריה ביותר בביצוע עבודות בנין. ולכן התלת-שנתי ב' בהתיישבות בהיקף מלא, השלמות, עליות - יוכלו לעשות זאת בכומר הספק יולר גבוה.

אני חושב שזה עונה על השאלות ככל התחומים. אילו היה יותר כסף מוקדש לטיהון, אז לא היה צורך למתוח יריעה יותר רחבה, אלא לעשות את המימון פחות עמוס ופחות מורכב מכפי שהוא יופיע כאן. מבחינת ביצוע של גורמים מארגנים מבצעים ופועלים, אינני מסער שאפשר לעשות יריעה יותר גדולה כטיס עוד הרבה יתרות קודמות. מאחר שאין בין כה וכה יותר אמצעים, אני פטור מלטעון אם יותר טוב להרחיב את היריעה או לעשות את המימון פורה יותר.

היו"ר י. גורי: האם הסירובים מצד יוטבי המעברות שהיו בכמה מקומות לעבור לסיכונים הם עדיין חוזרים או לא.

מר עילם: יש תקלות קטנות. אני טבור שאין לראות זאת כתופעה. גם הצד שכנגד מתחכם קצת, קונה לו קצת יותר בקיאות במנטליות הקיימת, ולא בזקקים לאותה הטישה שבונים באיזה מקום 100

יחידות ושבתים עומדים כבר לפני הגמר, היד המחלקת מתחילה לעסוק בחלוקה, הם אומרים: אנחנו לא רוצים. אחר כך נוצר איזה יחס בינו לבין הבית, שבונים בית לאדם מסויים והוא רואה זאת כביתו. מכאן אני רואה שכל הבעיה הזאת מתפרקת.

היו"ר י. גורי: יש פה חלקים שצריכים להשתלב במסגרת התכניות של הסיכון העממי.

מר עילם: החסכון לבנין פותח דרך לחוגים רחבים בעלי אמצעים מצומצמים, כמובן בתוך מספר שנים, להגיע ליכולת של דירה, כלומר מאד יכול להיות שתקציב המדינה בקוויים הגטים יוכל להיות יותר נועד באופן יותר אכסלוסיבי לענייני בניה לעולים, ובניה לעולים שנמצאים כבר כמה שנים בארץ יהיו נעזרים בכוח המטכנת-אות, והמעט העיקרי עלול לקום בכוח המאמץ העצמי של חסכון, מלבד המעלות של חסכון שיכול לתת לנו יסוד להעברה שבו יוכלו לבנות לאנשים רבים ככל האפשר, לא על בסיס של התחרות.

היו"ר י. גורי: אנחנו רצינו במסגרת הדיון אתך לדון על קרנות ומפעלים טובים.

מר עילם: זה לא מתפקידי. אנחנו לא נוהגים לתת פירוט מוקדם לגבי סעיף החברות הציבוריות מסיבה שפעם כבר הסברתי אותה, שאין ענין א) לראות שכל חברה שהיא פרטנדנט להלוואה תמצא עצמה כתובה בספר; ב) אנחנו שומרים על המקור הזה להערכה לסיכון לפי הצרכים כאלמנט נלווה לפעולות אחרות. במידה שמספר חברות סיכון גהנו מהסעיף הזה - רסקו, עמידר, נווה עובד - אין אנו שוקלים לפי הממדים של עבודות פיתוח של רסקו בסנה זו, או של עמידר.

א. ציזלינג: אני רוצה לשאול סתי שאלות. אני רוצה הערכה מה נחוצ בתקציב כדי שיממלאו אותם 3.5 מיליון ימי עבודה החסרים לתעטוקה.

ב) ענין הנוער בעבודה. אני רוצה לדעת כמה נערים בגיל 14 - 18 עובדים, וכמה לפי אומדנכם מגיל זה אינם עובדים ואינם לומדים. (2) האם יש לגבי העובדים ביקורת על חובת הלימוד שלהם. כאן נזכר משהו מתוך התקציב שלא הסלימו את חוק לימודים ויש להם שעורי ערבסקצועיים, 4 טעות לטבוע. אני רוצה לדעת בכל זאת אם נעטית בדיקה לכל הפחות בתחום של הנערים העובדים.

ביחס לסיכון בהתיישבות הקיבוצית אני מציע לקיים ישיבה עם המרכז החקלאי. אינני רוצה להוסיף כאן כבא-כוחם. עובדה היא שבהתיישבות אנחנו לא נמצאים ברווחה. יש לי הביקורת על דרכי המינהל הכספי שלנו, זוהי עובדה שבכל מקום שיש מוטב קודם הסיכון למתייטב. בכל מקום שיש קיבוץ מפגר הסיכון. כשאתה נכנס לכל מסק אתה מוצא צפיפות איומה החל מהדיוור ועבור מחדר האוכל בכל מקום, צפיפות בלתי אנושית, שגוררת הרחקת אנשים מההתיישבות. אינני רוצה לקבל תשובה פורמלית וסטטיסטית. אני רוצה שתהיה ישיבה עם נציגי ההתיישבות הקיבוצית. זוהי בעיה של העברת אלפי אנשים מהעיר לכפר. אילו היה הדבר מסודר, זהו אחד הדברים שיכול היה לסוות דמות אחרת לכלכלת הארץ. וחושב אני שחלק אפשר לתקן.

היו"ר י. גורי: אני מעוניין בבירור הזה, כי השאלה הזאת מתעוררת מדי פעם בפעם בשעת הדיון לא רק על תקציב הפיתוח, אלא בדרך כלל. הייתי רוצה פעם להגיע לחקר הענין עד תומו. ביחס לבניה, או שבתים נבנו או שלא נבנו. אם נבנו הם קיימים, אז הוויכוח יכול להיות לא על אם בתים נבנו או לא, אלא אם נבנו במידה מספקת באופן יחסי לבניה אחרת. אני מעוניין בבירור כזה. אבל אינני יכול לקיים אותו בצורה שאתה מציע, אלא אם התנועות הקיבוציות יפנו אלינו.

מר עילם: אינני בטוח אם הפרוצדורה המוצעת תהיה בריאה. אינני חושב שבכון הוא סגורמים מעוניינים מקרב הציבור יפנו אל הוועדה. אבל אני מניח זאת לשיקולו של יוסב-הראש.

מ.י.

ועדת הכספים
10.3.55
מר עילם

לשאלתו של ציזלינג - לפי הסיכום של המרכז החקלאי מתאריך אוקטובר 1954 שהיו במוטבי ההתיישבות 30,338 יחידות דיוור מכל המינים - קבע, קבע בלי שירותים סניטריים, מוסדות ילדים, בתי עץ, צריפים - לפי הסיכום המצורף נבנו בעזרת הממשלה בשנים 1954-1949 עד התקציב סטטייט עוד מעט 14,558 יחידות למבוגרים ולילדים שהם 48% מכלל יחידות הדיוור הבנויות במסגרת מתאריך אוקטובר 1954. נוסף לכך מקימים, ועומדים להקים בעזרת התקציב החדש, בעזרת התלת-שנתי שהתחיל בשנה היוצאת בהמשך תלת-שנתי נוסף; התקציבים הקיימים ביצעו תקציב שעומד לאישור במסגרת התכנית התלת-שנתית עוד 6,570 יחידות דיוור, כלומר עם גמר בניה זו יהיו בקיבוצים 36,908 יחידות מגורים, מזה נבנו או יבנו 21,128 יחידות דיוור, שהם 57% מכלל הבניה. הסכום שהוטקע ויוטקע על-ידי הממשלה יסתכם ב-22,668,000 לירות. סכום זה אינו כולל את הבניה על-ידי הסוכנות היהודית, ממקורות אלה.

לפי המפקד של המרכז החקלאי לאותו מועד מנתה האוכלוסייה בקיבוצים בספטמבר 1949 61,000 נפש. באוקטובר 1954 היו 73,871. האוכלוסייה גדלה ב-20%. מספר היחידות גדל אז מ-15,780 ל-30,000. זה איננו בהתאמה עם מה שאומר ציזלינג.

אני חייב לומר עוד משהו כאיש אשר יש לו יחס ביקורתי למפקדים. אני מעריך שיש פה מספר יחידות שאם ניתן כסף על-ידי תקציב אגף הסיכון לבנין יחידה, זה מכיל גם מספר של אלף יחידות שניתנו על-ידי עמידר במהדורה שלו. זה מכיל בתוכו את הסכומים של סיכון ותיקים. אבל הגזברים וכל המשפלים בזה לקחו בלי ספק הלוואה אחת שנחשבת יחידה, ועוד הלוואה, ובסך הכל בנו יחידה אחת. ואז אני יכול לומר שהמוטג שכן וכך יחידות נבנו בעזרת תקציבי הממשלה, אפשר לטער שיש פה איזה מינוס. כי יחידות שטסק התחיל לבנות בכוחות עצמו ולא הצליח, גמר את בנייתם על-ידי הלוואה. לכן פה זה רשום כך, אני רשמתי בצורה אחרת.

יודעים חברי הוועדה שהיה זמן מה עיכוב של הרבה חודשים על הוויכוח על ההצמדה. אז יש מי שבנה במאמצים והניח: יגמרו את ההצמדה נקבל את הכסף, ויש מי שלא בנה והתחיל לבנות רק מן הרגע שפתרו את שאלת ההצמדה. כתוצאה מזה החרגשה שהדירות קיימות לביצוע ולשימוש אינה מלאה.

לשאלתו של ציזלינג על הנוער העובד, הייתי מעדיף שהוא יערוך את השאלה בכתב. היא לא נוגעת כל כך לתקציב. אבל זוהי שאלה רצינית, לפי עריכת השאלות אני סבור שזה מצריך עבודת מחקר ודומני שעלולה להיות מזה ברכה. ברגע זה לא מוכן. זה ניתן להיעשות כי יש חומר, ורק העריכה הנכונה של השאלה בצורה סדוייקת יכולה לתביא את עיבוד החומר כהלכה.

לגבי השאלה על ימי העבודה החסרים ומה האומדן להם, אינני בשוח אם תפקדי כאן מתיר לי להיכנס בתחום דברים שאינם בתקציב. מכל מקום אני רוצה לומר שהשאלה היא לא רק בתחומי כסף, כי בטביל לכסות את מלוא הסטח של התעסוקה בתנאים הקיימים אין זה רק בעיה כספית, אלא גם בעיית האובייקטים. גם אילו היה יותר כסף, לא ניתן היה ליצור מצב של תעסוקה מלאה בריכוזים העירוניים הגדולים, מסוג שבאופם האזורים לא מצויים האובייקטים שאפשר לעשות עבודה מועילה. לכן איני מוצא לנכון לומר סיפרה כדי להעריך בכמה זה עולה, כי זה תלוי מה הם הדברים, אם נכסה אותם בדברים של יום עבודה של 7 לירות, או בתוספת חיזוק מערכת בנין או כבישים, או קידום נוסף של עיניי הטקיה, או קידום נוסף של מלאכת פיתוח במפעלי תעשייה - זוהי מערכת מסלימת לגבי כל המסגרת הנתונה.

היו"ר י. גורי: הישיבה בעולה.